

ADVIES 2011/03

Pensioenbonus/malus – Wetsvoorstel van 29 april 2011 tot verlenging van de pensioenbonus voor werknemers en zelfstandigen

Overeenkomstig artikel 109 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen heeft het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen op eigen initiatief onderstaand advies uitgebracht inzake de pensioenbonus en het wetsvoorstel van 29 april 2011 tot verlenging van de pensioenbonus voor werknemers en zelfstandigen.

1. De pensioenbonus

Om de mensen aan te moedigen langer te werken, werd bij de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact het systeem van de pensioenbonus gecreëerd. Voor de zelfstandigen werd dit systeem ingevoerd door het koninklijk besluit van 25 februari 2007 tot uitvoering van titel II, hoofdstuk 1 van de voornoemde wet.

De pensioenbonus verhoogt het pensioen van een zelfstandige die enerzijds de leeftijd van 62 jaar heeft bereikt of een beroepsloopbaan van minstens 44 kalenderjaren bewijst en die anderzijds zijn beroepsactiviteit voortzet.

De pensioenbonus "zelfstandige" wordt toegekend voor elk kalenderkwartaal van beroepsbezigheid in de hoedanigheid van zelfstandige dat binnen een referteperiode gelegen is. Deze referteperiode strekt zich uit:

- hetzij van 1 januari van het jaar waarin de zelfstandige 62 jaar wordt tot de laatste dag van het kalenderkwartaal dat voorafgaat aan datgene waarin het pensioen effectief en voor de eerste keer ingaat en uiterlijk de laatste dag van het kalenderkwartaal waarin hij 65 jaar wordt (behalve indien hij nog geen 45 loopbaanjaren kan aantonen);
- hetzij van 1 januari van het jaar waarin hij een 44ste kalenderjaar in de loopbaan begint tot de laatste dag van het kalenderkwartaal dat voorafgaat aan datgene waarin het pensioen effectief en voor de eerste keer ingaat en uiterlijk de laatste dag van het kalenderkwartaal waarin hij 65 jaar wordt (behalve indien hij nog geen 45 loopbaanjaren kan aantonen).

De niet-geïndexeerde bonus bedraagt 156 euro per kalenderkwartaal dat men langer actief is gebleven.

De bonus is van toepassing op de zelfstandigenpensioenen "die daadwerkelijk en voor de eerste maal ten vroegste ingaan op 1 januari 2007 en uiterlijk op 1 december 2012 en enkel voor de tijdvakken gepresteerd vanaf 1 januari 2006" (art. 2 van het koninklijk besluit van 25 februari 2007).

Artikel 6 van het koninklijk besluit van 25 februari 2007 voorziet erin dat de maatregel het voorwerp zal uitmaken van een evaluatie "door de regering in de loop van het 2de semester van 2012 op basis van het advies van de Studiecommissie voor de vergrijzing en het advies van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid."

Het Comité heeft tijdens zijn werkzaamheden cijfergegevens over de pensioenbonus, verstrekt door de dienst Pensioenen van het RSVZ, onderzocht. Deze cijfers betreffen uitsluitend de bonus "zelfstandigen" en moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden voor wat de gemengde loopbanen betreft (alleen de cijfers over de pure zelfstandige loopbaan zijn betrouwbaar). Op basis van deze gegevens kon het Comité reeds het volgende vaststellen:

- het aantal personen aan wie een bonus toegekend werd op het moment dat ze hun pensioen opnemen is sinds 2007 stelselmatig verhoogd. Zo is het aandeel geëvolueerd van 21,5% in 2007 naar 27,32% in 2010 (mannen en vrouwen samen, ongeacht de loopbaan). Voor de zuivere loopbaan als zelfstandige is het aandeel geëvolueerd van 29,68% in 2007 naar 41,86% in 2010 (mannen en vrouwen samen);
- de bonus wordt meestal toegekend op 65 jaar. Zo werd in 2010 bij de mannen 52,70% van de bonussen toegekend op die leeftijd. Bij de vrouwen bedroeg dit 69,53%;
- bij de zogenaamde hogere pensioenen (tussen 11.000 € en 13.000 € op jaarbasis) bereikte de financiële impact in 2010 bijna 20% van het totaal pensioenbedrag. De financiële impact van de bonus wordt groter naarmate het pensioenbedrag lager is;
- sinds 2007 zijn de bruto uitgaven voor de bonus logischerwijze gestegen (d.w.z. zonder het in mindering brengen van bijdragen die gedurende langere tijd worden betaald of besparingen doordat mensen hun pensioen later opnemen).

Tabel 1: Evolutie van het pensioenbedrag en bonusbedrag van 2007 tot 2010 (bedrag in euro)

Jaar	Pensioenbedrag (volgens index op 31 december van het jaar)	Bonusbedrag (volgens index op 31 december van het jaar)	% bonus op pensioenbedrag
2007	65.156.233,19	3.363.840,48	4,9%
2008	74.933.420,67	6.788.998,63	8,3%
2009	72.486.169,33	9.155.952,44	11,21%
2010	88.202.109,05	11.454.508,75	11,49%

Deze vaststellingen tonen aan dat dankzij de pensioenbonus, aan de personen die langer werken een niet te verwaarlozen supplementair pensioenbedrag toegekend wordt.

2. De pensioenmalus

Naast de pensioenbonus kent het stelsel van de zelfstandigen ook een pensioenmalus. Zelfstandigen kunnen een vervroegd rustpensioen aanvragen vanaf 60 jaar op voorwaarde dat men een loopbaan van 35 jaar heeft. Als de zelfstandige geen loopbaan van 42 jaar bereikt heeft zal het pensioenbedrag verminderd worden met:

- 25% wanneer men op pensioen gaat tussen 60 en 61 jaar;
- 18% wanneer men op pensioen gaat tussen 61 en 62 jaar;
- 12% wanneer men op pensioen gaat tussen 62 en 63 jaar;
- 7% wanneer men op pensioen gaat tussen 63 en 64 jaar;
- 3% wanneer men op pensioen gaat tussen 64 en 65 jaar.

Dit systeem bestaat uitsluitend voor de zelfstandigen. Het Comité meent dat de combinatie bonus/malus de zelfstandigen aanzet om langer te werken door degenen die actief blijven te belonen. Het heeft er eveneens toe geleid om in het stelsel van de zelfstandigen de gemiddelde leeftijd waarop men op pensioen gaat dicht bij de wettelijke pensioenleeftijd te houden. Bij de zuivere loopbanen als zelfstandige bedroeg de gemiddelde leeftijd waarop men in 2010 op pensioen ging 64,61 jaar bij de mannen en 65,96 jaar bij de vrouwen (zonder de extreme gevallen, d.w.z. personen die hun pensioen opnemen na 70 jaar, buiten beschouwing te laten).

3. Aandachtspunten voor de pensioenbonus

In zijn jaarverslag 2010 (pagina's 126 tot 130) maakt het College van de Ombudsmannen voor de Pensioenen zich zorgen over

- het feit dat men momenteel niet weet of de pensioenbonus zal worden toegekend voor de referentieperiodes na 1 december 2012 en
- de correcte informatie inzake de bonus aan de toekomstige gepensioneerden

• Verlenging van de pensioenbonus na 1 december 2012

De pensioenbonus loopt af op 1 december 2012. Momenteel weet men niet of hij zal worden verlengd. Bijgevolg weet een toekomstige gepensioneerde niet of hij de bonus zal kunnen genieten indien hij na 1 december 2012 met pensioen gaat. Deze situatie veroorzaakt rechtsonzekerheid en twijfel bij de toekomstige gepensioneerden.

Rekening houden met deze situatie zouden sommigen geneigd kunnen zijn om vóór 1 december 2012 met pensioen gaan om zeker te zijn van de pensioenbonus, terwijl ze aanvankelijk langer wensten te werken.

Er moeten bijgevolg ter zake beslissingen worden genomen opdat de toekomstige gepensioneerden op een weloverwogen manier over de begindatum van hun pensioen kunnen beslissen. Aangezien de pensioenaanvraag ten vroegste twaalf maanden vóór de gekozen ingangsdatum kan worden ingediend, zou over de verlenging van de bonus idealiter ten laatste in november 2011 moeten worden

beslist. Het is eveneens belangrijk dat de administraties zo snel mogelijk op de hoogte zijn van een eventuele verlenging van de maatregel.

Er is voorzien dat de regering de bonus tijdens het 2de semester van 2012 evalueert om te onderzoeken of een verlenging ervan al dan niet opportuun is. Het Comité vraagt zich af of deze evaluatie niet vroeger moet gebeuren, aangezien ze noodzakelijk is om de toekomst van de pensioenbonus te bepalen.

- **Informatie aan de gepensioneerden**

Tijdens zijn werkzaamheden heeft het Comité vaak gepleit voor een betere informatieverstrekking inzake de pensioenbonus.

Het jaarverslag van de ombudsmannen voor de pensioenen bevestigt dat relatief weinig mensen de pensioenbonus kennen (pagina 129 van het jaarverslag). Er wordt in gepleit dat de pensioendiensten de bonus in de pensioenramingen vermelden voor de periode waarin de bonus bestaat en telkens als dit mogelijk is. Er wordt eveneens in gevraagd om telkens als dit mogelijk is op eigen initiatief nuttige informatie aan de gepensioneerden te verstrekken.

4. Wetsvoorstel van 29 april 2011 tot verlenging van de pensioenbonus voor werknemers en zelfstandigen¹

Het wetsvoorstel tot verlenging van de pensioenbonus voor werknemers en zelfstandigen:

- verlengt de pensioenbonus met één jaar en
- verplicht de pensioendiensten (waaronder het RSVZ) om in de pensioenramingen een zin te vermelden die verwijst naar het bestaan van de bonus, de toekenningsvoorwaarden en het bedrag ervan.

Het Comité is van oordeel dat de verlenging van de pensioenbonus met één jaar een zekere vorm van zekerheid geeft aan de toekomstige gepensioneerden die zich afvragen of het niet gunstiger zou zijn om onmiddellijk met pensioen te gaan.

Dankzij deze verlenging heeft de regering bovendien de nodige tijd om de bonus te evalueren en om na te denken over een eventuele verlenging van de maatregel.

Het Comité is van oordeel dat de verplichting voor de pensioendiensten om in de pensioenramingen een zin te vermelden die verwijst naar het bestaan van de bonus, de zelfstandigen beter zal informeren over de pensioenbonus (en dus om de bonus te doen kennen), terwijl rekening wordt gehouden met de onzekerheden over het behoud van de maatregel.

¹ Document 53 1411/001. Dit wetsvoorstel werd ingediend door Sonja BECQ (CD&V), David CLARINVAL (MR), Maggie DE BLOCK (Open VLD), Wouter DE VRIENDT (ecolo-GROEN !), Meryame KITIR (Sp.a), Catherine FONCK (CDH), Karolien GROSEMANS (N-VA), Nahima LANJRI (CD&V) en Yvan MAYEUR (PS)

5. Conclusies

Rekening houdend met het voorgaande, wenst het Comité dat er snel maatregelen worden genomen om de personen gerust te stellen die, rekening houdend met het geplande einde van de pensioenbonus, twijfelen om voor of na 1 december 2012 met pensioen te gaan.

In dit kader is het Comité van oordeel dat het wetsvoorstel van 29 april 2011 deze personen een oplossing aanreikt en daarbij de regering de mogelijkheid geeft om de problematiek van de bonus te onderzoeken.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 14 juli 2011:

Muriel GALERIN
Secretaris

Anne VANDERSTAPPEN,
Voorzitter